

reportage:
TIDIGARE SÄSONGER

Illegal vargjakt kartlagd för första gången

2004

. REPORTAGE: Uppdrag Granskning har gjort en resa i varghatets land och kan presentera en unik kartläggning av den illegala jakten på varg. Reportern Oscar Hedin kan dessutom avslöja att viktigt bevismaterial från misstänkta jaktbrott mot varg kommit bort hos polisen. Reportaget Vargjägarna sänds i två delar - i det här första avsnittet berättar en vargjägare också öppet om den förbjudna jakten.

I mellersta Skandinavien, från Bergslagen i Sverige till Akershus i Norge, finns ett fridlyst djur som balanserar på gränsen till utrotning - vargen. Uppdrag Granskning skildrar i samarbete med NRK:s Brennpunkt hur den illegala jakten bedrivs.

Det finns de som är så uppfyllda av hatet mot vargen att de är beredda att jaga illegalt och riskera fleråriga fängelsestraff. Norsk och svensk polis har bara klarat upp ett fåtal fall under åren. Och ingen har tidigare velat tala öppet om varför de tjuvjagar varg. Förrän nu.

Den som berättar är Knut Ivar Säter. Han kan prata om brotten idag, eftersom det gått så lång tid att han inte längre riskerar något straff. Brotten kunde ha fått ödesdiga konsekvenser för hela vargstammen då fanns totalt bara ett tiotal vargar i hela Skandinavien. Den ena sköt han. Den andra förgiftade han genom att lägga ut glykolindränkt kött som vargen åt upp. - Det är den bästa metoden, det smakar sött, säger han.

Glykoldöden är en mycket plågsam död. Njurarna kollapsar och vargen dör sakta i svåra smärtor. Hur utbredd är då den illegala

jakten på varg?

Uppdrag Granskning har gjort den första ordentliga kartläggningen av tjuvjaktens omfattning sedan vargen fridlystes. Bara de fall där det finns trovärdiga källor redovisas (**se länk nedan**) och vi kan slå fast att i 30 fall har vargen tjuvjagats.

I ytterligare 11 fall har djur försvunnit under sådana omständigheter att det tyder på illegal jakt totalt alltså 41 fall av tjuvjakt på varg.

Och vargjakten är en jakt där vanlig jaktetik inte gäller. Djuren jagas ihjäl med skoter. De slås ihjäl med yxor och kulorna som används är ibland helmantlade för att djuren bara ska skadas och dö långsamt.

Bara ett fåtal fall av jaktbrott mot varg har hamnat i domstol och endast två personer har dömts för grovt jaktbrott mot varg. Men polisen har inte saknat bevismaterial att arbeta med.

Den före detta direktören för Naturvårdsverket, Anders Bjärwall, har i 30 års tid följt vargfrågan på nära håll och han är besviken. Han har vid flera tillfällen fått brev med hårtussar och skinnbitar från påstått tjuvskjutna vargar. Brevet har han kopierat och lämnat vidare till polisen - men vart bevismaterialet sedan tagit vägen är en gåta. De har försvunnit hos polisen. - Det låter förskräckligt, man borde arkiverat dem för framtida undersökningar, säger Anders Bjärwall.

Hade proverna sparats hade de kunnat analyseras med DNA-teknik för att fastställa om det var skandinavisk varg. Kanske till och med slå fast precis vilka individer det rör sig om. Det tillfället har nu gått polisen förbi.

Vargarna kom tillbaks till Värmland på 1980-talet. Den officiella historien är att vargen återkom genom att djuren vandrade hit, stammarna växte och nådde dagens siffra på runt 100 vargar. Men denna historia är starkt ifrågasatt. Det talas om att vargen i själva verket är inplanterad och att det egentligen handlar om djurparksvargar som satts ut i skogarna och fått föröka sig.

Den här teorins främste ideolog är norrman och heter Lars Toverud. Han anklagar djurparkspersonal för att under 30 års tid planterat ut vargar. Och han säger att genetiken skulle kunna stötta hans teori.

Därför har Uppdrag Granskning gjort det polisen misslyckats med - vi har DNA-testat lämningar från påstått tjuvskjutna vargar. Proverna kom SVT:s reporter över via en av de mer centrala gestalterna i den svenska rovdjursdebatten.

Han heter Tage Collberg, han är vargmotståndare och ordförande i Svenskt Samarbetsforum i Rovdjursfrågor. En förening som samlar flera organisationer som är motståndare till dagens rovdjurspolitik.

De vävnadsprover Tage Collberg lämnar över - som senare visar sig komma från Lars Toverud - låter Uppdrag Granskning undersöka i ett laboratorium på Lunds universitet för att pröva teorin om inplantering. Resultatet går helt på tvärs med teorin om djurparksvargar.

Det visar sig nämligen att de prover Collberg lämnat över härstammar från skandinaviska vargar - som tjuvskjutits. Men Collberg har först ljugit om dödsorsaken.

Det visar sig också att Toverud säger sig ha fler prover från tjuvskjutna vargar. Tage Collbergs hantering av vävnadsproverna har nu fått åklagarmyndigheten i Dalarna att inleda en förundersökning mot honom. Misstanken är grovt jakthäleribrott.

Det finns alltså jägare som är villiga att berätta om den illegala jakten. Det finns vargmotståndare som har lämningar från tjuvskjutna vargar. Men det är få som vill svara på frågor.

Därför bestämde sig Uppdrag Granskning för att infiltrera tjuvjägarnas värld med dold kamera. Det som då kom fram presenteras i Vargjägarna, del 2.

REPORTER: Oscar Hedin

RESEARCH: Anna Maria Magnusson och Rolf Övrum FOTO: Magnus Tingman, Oscar Hedin, Klaus Erik Okstad, Willy Fjeld, Ulf Jonasson

Text: PETER BAGGE

Jägarnas dubbla budskap om tjuvjakten

2004

. REPORTAGE: Tage Collberg är Sveriges mest kända ansikte i den politiska debatten mot varg. Officiellt säger han sig vara motståndare till tjuvjakt men inför dold kamera avslöjar han hur han själv försökt skjuta tre vargar i Jämtland. Reportern Oscar Hedin fortsätter sin granskning av den illegala jakten på varg, i Vargjägarna, del 2.

I den första delen av Vargjägarna kom Uppdrag Granskning över vävnadsprover från vargar som tjuvskjutits. För att få veta mer om hur den illegala jakten bedrivs har redaktionen infiltrerat tjuvjägarnas miljö med hjälp av dold kamera.

Det visar sig då att flera ledande vargdebattörer har en officiell hållning om tjuvjakt och en annan hållning i det fördolda. Uppdrag Granskning har bland annat fått kontakt med en före detta polis som länge varit verksam som jaktledare och nu nämns som en central person i tjuvjägarmiljön. Inför dold kamera berättar han att de olika jaktlagen brukar måla svansen på sina jakthundar i olika färger beroende på vilket lag hunden tillhör. På så vis minskar de risken att skjuta en hund när de är ute efter en varg.

- Det är för att det inte ska ske några misstag, säger polismannen i reportaget. Infiltratörerna får också tips om att ta kontakt med norrmannen Kåre Holmen. Han är ledare för en lokalavdelning inom Folkeaksjonen för en Ny Rovdjurspolitik den största intresseorganisationen mot varg i Skandinavien. Han bor också i ett område där flera vargar försvunnit efter misstänkt tjuvjakt.

När han inte vet att SVT filmar förmedlar han ett namn på en person han säger kan hjälpa till med tjuvjakt. Mannen han pekar ut sägs av flera källor vara en ledare inom vargjägarkretsar, men mannen är mycket misstänksam och avbokar flera möten när redaktionens medhjälpare vill träffa honom.

Kåre Holmen ger också Uppdrag Granskning medhjälpare namnet på en norsk markägare som gärna lånar ut sin bomnyckel till jägare som vill in på hans ägor för att jaga varg. Markägaren berättar om hur vargen kan jagas med åtel, alltså att kadaver från rivna djur eller annat kött placeras ut för att locka vargen. Markägaren avslöjar också inför dold kamera att jägarna spränger varglyor med dynamit.

När Kåre Holmen får veta vad SVT spelat in av samtalen med honom hävdar han ändå att han inte bedriver någon ljusskygg verksamhet: - Nej, jag kan inte gå med på att jag spelar ett dubbelspel, säger han. Kåre Holmen har i sin tur kontakt med Tage Collberg, Sveriges mest kända ansikte i den politiska diskussionen om varg och en uttalad vargmotståndare. Han har i tidigare tv-debatter bestämt tagit avstånd från illegal jakt. Inför den dolda kameran visar han upp ett annat ansikte.

För SVT:s medhjälpare berättar han att han själv försökt jaga varg i Jämtland. Tillsammans med några jaktkamrater fick han syn på tre vargar med halsband och skulle just till att skjuta då en helikopter dök upp och jakten avbröts. - Det hade räckt med två minuter senare så hade de varit döda alla tre, säger Tage Collberg.

Han berättar också om ett hemligt uppror i jägarkretsar mot den förda rovdjurspolitiken. Det handlar om att gå man ur huse och ta bort vargen från skogen. - Så fort det blir barmark, då smäller det. Stenhårt! säger han inför dold kamera till SVT:s medhjälpare.

Tage Collberg berättar dessutom hur man bäst går tillväga för att sopa igen spåren efter den illegala jakten. - Man får elda upp så mycket man kan. Sen dumpar man dem i sjöar och kollar så de inte har de där halsbanden, säger han.

Att försöka skjuta varg, som Tage Collberg berättar om, är ett grovt jaktbrott som undantagslöst ska ge ett frihetsberövande straff. I Sverige kan domen bli

hård - upp till fyra år i fängelse. De uppgifter Tage Collberg lämnar i reportaget intresserar miljöåklagaren Christer Jarlås i Östersund, som överväger att prata med Collberg i samband med några av de just nu pågående utredningarna om jaktbrott.

REPORTER: Oscar Hedin RESEARCH: Anna Maria Magnusson
FOTO: Magnus Tingman, Klaus Erik Okstad, Willy Fjeld, Stefan Quinth
REDIGERING: Kicki Niemi

Text: PETER BAGGE